

КОВИД КРИЗАТА И БЪЛГАРСКИЯТ ТУРИЗЪМ

KOVID CRISIS AND BULGARIAN TOURISM

Любомира Тодорова
Lyubomira Todorova

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
Dimitar A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov

Abstract: The growing global coronavirus pandemic is having a very serious impact on many sectors of the economy. The most significant consequences are in tourism, transport and services. Tourism is an important sector for most European countries and contributes to their economic development and progress, accounting for an average of about 11% of countries' GDP. Precisely because of its essential role in the economic life of individual countries, it is important to monitor the state of the sector and to propose a set of measures to deal with the complex situation in the industry. The current study outlines the state of tourism in Bulgaria and outlines concrete steps to overcome the crisis.

Keywords: crisis; COVID crisis; tourism; Bulgarian tourism.

JEL: L83

ВЪВЕДЕНИЕ

Най-голямо негативно отражение от пандемията, свързана с COVID-19, е върху сектор „Туризм“. Спадът в индустрията за изминалата 2020 г. в България е около 80%, като той е съпътстван от сериозни финансови загуби. За да се съхрани дейността на предприятията от бранша, е необходимо да се разработят мерки, които да бъдат насочени към укрепване на стопанските субекти чрез държавна финансова помощ, въвеждане на различни данъчни и социални облекчения, създаване на национален стратегически план за излизане от кризата, установяване на облекчения за чуждестранни туристи и др.

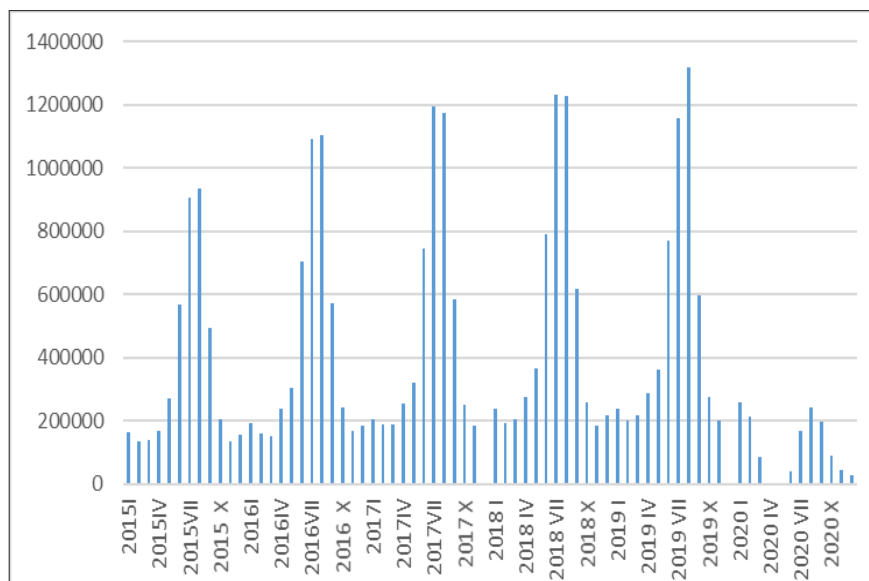
Част от действията, предприети през 2020 г. и целящи намаляване разпространението на заразата, бяха насочени към въвеждане на ограничения при осъществяването на пътувания зад граница. Това повлия негативно върху приходите на предприемачите от сектора в глобален и национален план. Спадът в посещенията от страна на местни и чуждестранни туристи в българските курорти и сривът във финансовите постъпления на предприятията са последици от ниския брой пътувания и нарасналата безработица. Текущата ситуация в бранша поражда необходимостта от анализ на състоянието му и предприемане на конкретни действия за стимулиране на вътрешния и входящия туризъм, както и за активизиране потреблението на туристически услуги.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Състоянието на туристическия сектор на Р. България може да се оцени посредством извършването на ситуационен и ретроспективен анализ. Чрез тях е възможно да се проследи динамиката на стойностите по основни показатели, като реализирани посещения в страната от местни и чуждестранни туристи, брой пренощували лица в местата за настаняване, разходите, извърше-

ни от туристите по време на техните пътувания в границите на България, промените, настъпили в индекса на оборотите на предприятията, извършващи дейност в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ за даден период. Задълбоченият анализ на ситуацията в сектора би допринесъл за правилно прогнозиране на бъдещата посока на развитие на туристическата индустрия и извеждане на по-конкретни препоръки за справяне с настоящата криза.

Пандемията от коронавирус наложи въвеждането на рестрикции по отношение на пътуванията, които повлияха негативно върху приходите на туристическите предприятия в национален и световен аспект. Драматичното снижаване на посещенията от страна на чуждестранни туристи и сривът във финансовите постъпления на стопанските субекти от бранша са вследствие от ниския брой пътувания, нарасналата безработица и понижените доходите на хората.

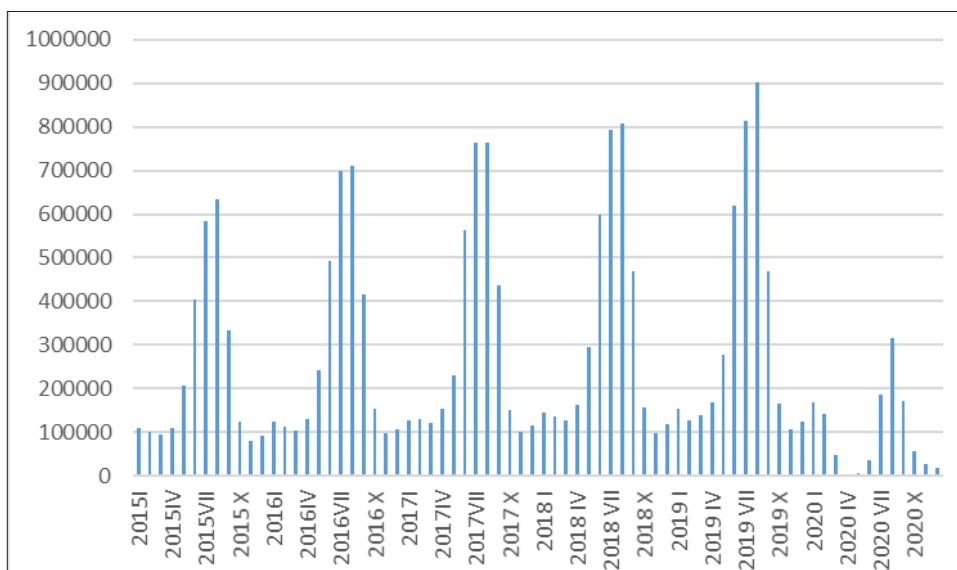

Източник: НСИ

Фигура 1. Посещения на чуждестранни туристи в България за периода 2015–2020 г.

Данните от графиката (вж. фигура 1.) отразяват изменението в броя на чуждестранните туристи, посетили страната ни в периода 2015–2020 г. Всяка от разглежданите години регистрира запазване или нарастване броя на чуждите туристи, посетили България с цел екскурзия или почивка. Тази тенденция е нарушена през 2020 г. поради пандемията от COVID-19 и свързаните с нея действия по затваряне на националните граници и наложените рестрикции върху международните пътувания, вследствие на което настъпиха икономическа и социална криза. Процентното изменение на броя чуждестранни туристи, посетили България през 2020 спрямо 2019 г., е -76%.

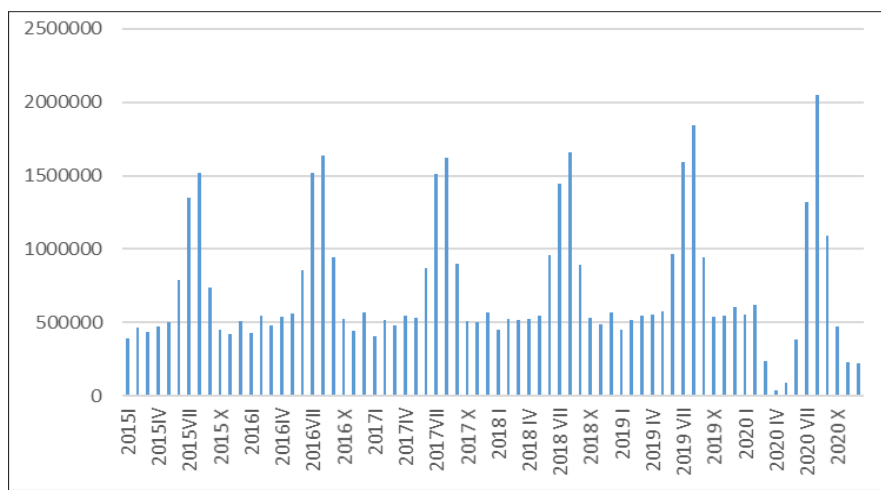
Спад се регистрира и в отчетените нощувки, реализирани от чужди граждани в местата за настаняване на територията на страната за същия период. Това може да се проследи от графиката на фигура 2., която отразява данните, представени от Националния статистически институт:

Източник: НСИ

Фигура 2. Пренощували лица (чужди граждани) в местата за настаняване на територията на България за периода 2015–2020 г.

Графиката логично следва закономерността от предходния показател, отчитащ посещенията, реализирани от чужди граждани в нашата страна. Намаленият брой посещения и нощувки на чужденци отчасти бе компенсирани от вътрешния туризъм. Той се активира вследствие на въведените рестрикции за преминаване на националните граници, което задържа българския турист в страната (вж. фигура 3.):

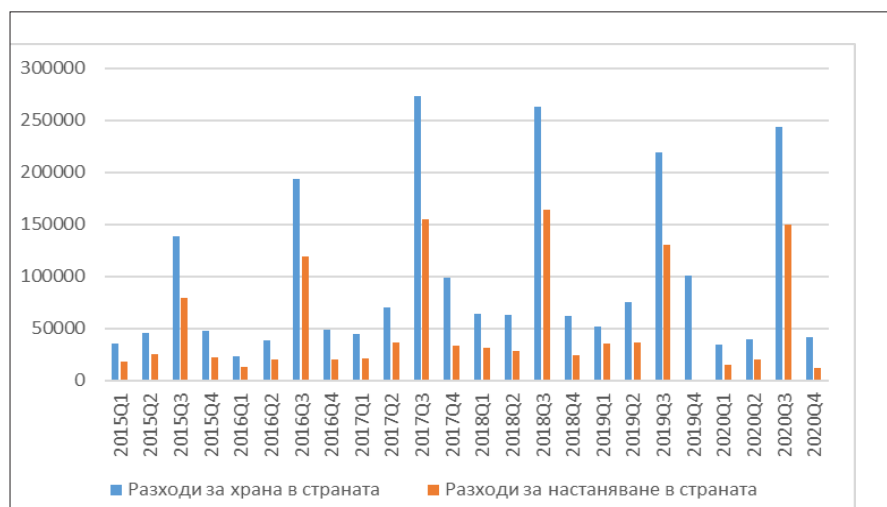

Източник: НСИ

Фигура 3. Реализирани нощувки в места за настаняване в България от български граждани за периода 2015 – 2020 г.

Въпреки завишения интерес от страна на българските граждани към реализиране на почивки в страната тенденциите в намаляване на стойностите се запазват и при този показател. Повишение в данните, отчитащи реализираните нощувки в местата за настаняване от местни резиденти в границите на България за 2020 спрямо 2019 г., се отчита единствено в месеците август и септември, при които ръстът е съответно с 11% и 16%.

По отношение на разходите, извършени от туристите на територията на страната, са регистрирани следните изменения:

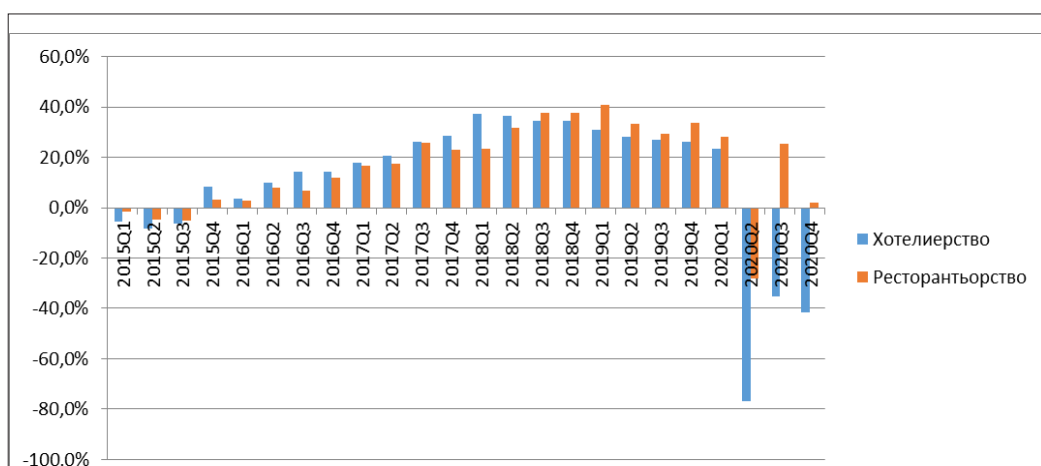

Източник: НСИ

Фигура 4. Разходи по видове (без туристически пакет) за туристически пътувания на населението за периода 2015–2020 г. (тримесечни)

На фигурата е представено намалението в разходите за храна с 33%, които населението е правило през първото тримесечие на 2020 спрямо същия период на 2019 г. През второто тримесечие на същия период намалението е с 47%. През третото тримесечие има ръст с 12%, а в четвърто тримесечие е регистриран спад с 64%.

Според изследванията на НСИ по време на кризата повече от 60% от българите са ограничили своите разходи, 74% от сънародниците ни са ограничили посещенията си в ресторанти, а 54% от тях са редуцирали разходите си за пътувания и почивка (НСИ, 2020). Тази насока може да се установи и от анализа на данните, отнасящи се до „индекса на оборота“ в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ по текущи цени, които НСИ публикува на тримесечна база (вж. фиг. 5.):

Източник: НСИ

Фигура 5. Индекс на оборота в сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ по текущи цени, сезонно изгладени данни за периода 2015–2020 г. (тримесечни)

„Индексът на оборота“ в сектора до 2016 е с негативна стойност, след което се забелязва неговото непрекъснато покачване до 2018, задържане на достигнатите нива до 2019 и постепенно

намаляване до второто тримесечие на 2020 г., през която е регистриран значителен спад. През трето и четвърто тримесечие на 2020 г. се отчита лек ръст в показателя при дейност „Ресторантьорство“ съответно до 25,4% и до 2%. Отчетеният общ спад се дължи на настъпилите форсмажорни обстоятелства и свързаните с тях мерки, които доведоха до ограничаване дейността на предприятията от сектора и рефлектираха в отрицателна посока върху техните обороти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

За да се преодолее кризата в сектора, е необходимо да се използва пълният потенциал на богатото разнообразие от природни, културни и антропогенни ресурси, с които България разполага, за да се поеме различен ракурс в представянето ни като туристическа дестинация. Необходимо е ребрандиране на българския туристически продукт в комбинация с дигитализация, на процесите в туризма. Чрез използване на различни иновативни методи е възможно препозициониране на международния туристически пазар и утвърждаването ни като сигурна дестинация предлагаща целогодишно различни видове туризъм, които съответстват на променящите се потребителски търсения. Тези действия биха довели до предприемане на крачка към привличане на нов сегмент от туристи и постепенно излизане от кризисното състояние, предизвикано от световната пандемия. Освен чрез включване на непознати за международния пазар форми, които страната ни има възможност да развива, е необходимо и осигуряване на облекчения за туристите, преболедевали или ваксинирани срещу вируса. Те са от основни за България емитивни пазари – Русия, Украйна, Германия, Чехия, Полша, Румъния, за които да се осигурят зелени коридори.

Ефективност при справяне с кризата в туристическия сектор може да се постигне чрез единност на визията за развитие и управление на туризма в България, чрез използване на иновативни методи и подходи, осигуряване на достъп до страната за чуждестранни туристи и повишено внимание към българския турист. Това ще доведе до плавно стабилизиране на бранша и постепенно повишаване на икономическите показатели за стопанските субекти, развиващи дейност в различните региони на страната. Целта е поэтапно съживяване и оздравяване на бизнеса чрез внедряване на нови технологии, предлагане на иновативни продукти и създаване на браншови обединения за развитие на туристическия бизнес в отделните региони.

REFERENCES

Bozhinova, M., (2019). Current aspects of the management of the tourist destination and the Bulgarian projection, Academic publishing house, “Tsenov”.

European Parliamentary Research Service. (2020). COVID-19 and the tourism sector, < [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649368/EPRS_ATA\(2020\)649368_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2020/649368/EPRS_ATA(2020)649368_EN.pdf) >

NSI, <[HTTPS://WWW.NSI.BG/](https://www.nsi.bg/)>

За контакти:

Любомира Тодорова, главен асистент, доктор
Служебен адрес: гр. Свищов, СА „Д. А. Ценов“,
катедра „Икономика и управление на туризма“
Ел. поща: l.todorova@uni-svishtov.bg
